

kenen resp. „doorsteken” of „doorboren”, en „voor inhoudloos verklaren”. U voelt het beleedigende daarvan ten opzichte van den tegenstander te scherper, als u er aan denkt, dat hij de heidenen een godsvoorstelling leefde, hierop neerkomende: zooveel te sterker volk, zooveel te sterker god. En dat zij meenden, door het uitspreken van magisch-geladen vloekwoorden een god, en dus ook diens volk, te kunnen krachteloos maken²⁾. Dezen truc past de zoon van Sjelomith in zijn woede toe. Hij doorboort den NAAM. Hij verklaart dien voor inhoudloos. Hij drijft dus den spot met den HEERE: „jouw Jahweh beteekent niets, en daarom beteekent jouw volk niets, en daarom beteekent jij niets!”

Dan wordt het stil onder de omstanders..... Jahweh „doorboort”? De HEERE „voor inhoudloos verklaard”? Dat is ongehoord. Dat kan niet ongestraft blijven. Krachtige handen grijpen den zoon van Sjelomith bij de schouders, de polsen, en voeren hem naar Mozes. Die gevoelt den ernst van de situatie, en doet hem in hechtenis zetten, opdat hij den mond des HEEREN kan vragen.

U kunt in Levit. 24:13—16 lezen, wat Israëls hemelsche Rechter beaamt. De verdachte moet met een dubbele straf getuigt worden. Met de excommunicatie. En met de doodstraf door steeniging.

De zoon van Sjelomith moet uitgebannen worden. Al is hij een halfbloed — als zoon van een Israëlietische zal hij hoogstwaarschijnlijk wel besneden zijn geworden, en dus het Bondsmark in zijn vleesch dragen. En dat maakt zijn goddelooze handeling zooveel te ernstiger. Hij, zoowel als heel het Bondsvolk, moeten den doodelijken ernst van dit kwaad scherp leeren inzien. Wie „zijn god vloekt” (hier denkt de HEERE dus aan menschen uit den „gemengden hoop volk”), die moet zijn schuld maar dragen — die moet maar afwachten, wat „zijn god” met hem doet. (U hoort de heilig-Goddelijke ironie daarin.) Maar wie den NAAM doorboort, voor inhoudloos verklaart, wie Jahweh lastert — die moet uitgebannen en gesternt worden. Er is geen Goddelijk pardon meer voor hem.

²⁾ Denk aan Bileam b.v.

FESTUS HOMMIUS

over afwijking van de belijdenis aangaande de Kerk

Er wordt nog al eens gesproken over de vraag, wat men van de kerk moet gelooven. Daarbij komt ook wel de vraag naar voren, wat „de ware kerk” (d.w.z. vergadering), en wat „de valsche kerk” (d.w.z. vergadering) is. De discussies vertroebelen menig oordeel; en nu (om in de beelddraak van ds Toornvliet zelf maar te blijven) de kring, waartoe hij als polemist behoort, weer eens „op het kookpunt” is (want daar doet men nerveus), nu wordt in zijn blad „De Strijdende Kerk”, in stee van met rustige argumenten, gewerkt met oncontroleerbare private uitlatingen; deze week b.v. wordt van onzen ds Waagmeester zoo maar een verhaaltje opgedischt, volgens hetwelk hij dit of dat zou gezegd hebben; ik ben er, zonder van het geval ook maar iets af te weten, zóó maar zeker van, dat het bericht onwaar is.

Het kan zijn nut hebben, in zulke schoone dagen van opgewonden „kiezers”-polemieken anderen aan het woord te laten. Daarom zullen we deze week, zonder zelf iets eraan toe te voegen, eens overnemen, wat Festus Hommius zegt over de in zijn tijd door hem geconstateerde afwijkingen van de belijdenis aangaande de kerk.

Festus Hommius was geen knesoor, geen extremist, doch een gematigd man. Maar hij had scherpe oogen en een behoorlijk reukorgaan. Voordat de beroemde Dordtsche synode tegen de Remonstranten samenkam, schreef hij, die later in het moderamen van de synode opgenomen is, ter voorbereiding van de vergadering een soort overzicht van de remonstrantsche en andere dwalingen, die in de periode van vóór de Dordtsche synode in de nederlandsche kerken den kop opstaken. Het heette: Specimen Controversiarum Belgicarum, etc. Van dat geschrift verscheen een door Johannes van Lodensteyn bezorgde nederlandsche vertaling, onder den titel:

MONSTER
Vande
NEDERLANTSCHEN VERSCHILLE
Ofte

BELYDENISSE DER GHEREFORMEERDE KERCKEN IN NEDERLANDT.
Al waer onder elcken Artijckel bygevoecht zijn
DE VERSCHILLENDE ARTYCKELEN
Inde welcke hedensdaechs sommige Leeraers der
Nederlandsche Kercken vande aengenome Leere
schynen te wicken.

Tot gherief vande aenstaende Nationale Synode
Inde Latijnsche taele t'samen ghestelt
ende uytghegheven,

Van
Festus Hommius, Bediener des H. Evangelij tot Leyden.

Alwaer tot den selvigen eynde bygedaen is
D'overeenstemminghe der Nederlantsche Synode.

De Verbondsbelofte wordt hem ontnomen. En dus het recht op het ingaan in de rust. Want de HEERE laat Zijn Naam niet doorboren, noch voor inhoudloos verklaren. Dwaal niet, Israël: Jahweh laat niet met Zich spotten. En al evenmin met Zijn Kerkvergaderenden arbeid. Want dit heeft het kwaad van Sjelomith's roon zooveel te ernstiger gemaakt: dat hij den HEERE in Zijn werken van verlossing heeft aangetast. Jahweh „inhoudloos verklaard”? Maar Hij is de HEERE, uw God, Israël. Die u uit Egypteland, uit het diensthuis heeft uitgeleid, met een sterke hand, met een uitgestrekte arm. Daar kwamen geen aardsche wapenen, noch menschelijke krachten aan te pas. Het geschiedde niet door kracht, noch door geweld, maar door Zijn Geest. Den Geest van den Engel des Verbonds, Wiens stem het Bondsvolk vernemen moest uit den vuurzuil des nachts, den rookkolom des daags. De zonde van Sjelomith's zoon is ten diepste Christusverwerping! Lastering tegen den Heiligen Geest! Daar is geen vergeving voor: het is de zonde met opgeheven hand.....

En daarom waarschuwt de HEERE Zijn Kerk ernstig: hier is de zonde tot den dood. (1 Joh. 5:16). Die trekt onmiddellijk de wrank des Verbonds aan. De geladen granschapswolk des HEEREN explodeert: vuur, dat verteert. Ja, de HEERE, uw God is een verterend vuur, Israël! Voor zulk een lasteraar rest niets meer dan de excommunicatie: buiten de legerplaats — handen op zijn hoofd, die hem schuldig verklaren — steenen, welke zijn leven uitblussen. Vloek, vloek, vloek. De genade wordt ingesloten, en vindt geen doortocht meer. Vreeselijk, die zonde tot den dood. Zoo wie tegen den Heiligen Geest gelasterd zal hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in dit, noch in het toekomstige leven. Want spelen met het Kerkvergaderend werk van den HEERE is levensgevaarlijk.

In alle eeuwen: de zonde van den zoon van Sjelomith is voorlooper van de goddeloosheid der Schriftgeleerden, die den Geest van Christus aanranden, doorboren, lasteren.
Maar daarover de volgende week D.V.
Groningen, J. SMELIK.

KERKELIJK LEVEN

Alles
Tot waerschouwinge ende dienste vande
Ghemeynte in onse Nederduitsche spraec-
ke overgheset
Door

Iohannes à Lodensteyn, Dienaer des
Goddelijcken VVoorts tot Soetervroude,

—o—

TOT LEYDEN,

By David Jansz. van Ipendá Boeckvercooper. 1618.

Nadat op bl. 94 van deze vertaling is afgedrukt de tekst van artikel 27 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis, geeft dan Festus Hommius op bl. 95 en 96 enkele aanhalingen uit geschriften van menschen, die hij bestrijden wil, en die hij aandient als voordragende valsche gevoelens, menschen, die de synode zal hebben te verwerpen. Omdat zij strijden tegen de bestaande belijdenis. Onder het opschrift:

TËGHEN DESEN ARTIJCKEL SCHIJNT
GHELEERT TE WORDEN,

laat hij dan volgen wat hier staat afgedrukt (dat zijn dus allemaal door hem als ongereformeerd aangedien- de gevoelens):

1. Dat tot de alghemeyne Kercke mede behooren, vele, die gheen kennis van Christo hebben, ende de welke over sulx hare salicheydt, van dien eenen Iesu Christi niet en vervachten.

Van Venator, Vertooch, pag. 168. Ick ghehoove dat de Kercke is / een vergaderinghe / te samen uytgheroepen / om te hooren / t'ghene Godtlick ende Gheestelick / t'ghene de salicheydt is betreffende: ofte een gheselschap ende een menichte / uytgheroepen ende by een ghecomen / tot het verstaen ende oeffenen van eenderley Religie.

Ibidem, pag. 183. Om vele redenen en can de salicheydt niet gebonden worden / aen het historiel ghehoove van Iesu Christi lijdende ende stervende.

Item, pag. 183. Vele vrome Heydenen, hebben heerlike getuychnissen ghehad / vanden innerlijcken ende gheestelicken waren Godtsdienst.

Teghen de Dortsche Predicanten, pag. 130, 131. Ick segge Neen / op die questie: of om door Christum salich te worden, absoluutlick, ende sonder eenighe exceptie / nootsaekelick is / dat alle die dese zijne weldaet sullen ghenieten / verstaen moeten al t'ghene van hem / d'Evangelisten ende d'Apostelen ghepredickt / ende beschreven hebben.

Ibidem pag. 134, 135. Waerom soude ick dan soo streng moeten wesen / dat ick d'arme Heydenen, die dese openbaringhen / ende soo clare leeringhen als den Apostelen waren ghedaen / niet en zijn int minste wedervaren, ende niet een woort hier van mach gheopenbaert zijn, ende nochtans een Godvruchtich vroom leven hebben gheleyt (dat wil leker altijd onder verstaen hebben) dat ick die soude verdoemen / ende ghehooven / dat Godt mit sulcke onbarmherticheydt / over den selvem / op t'rigoreuse soude handelen? Waerom soude ick ghevoelen moeten / dat Godt sal ymand afepschen / meer als hy hem heeft ghegheven? Die weynich is ghegheven sal hem oock meer als weynich werden afgheepscht? Ick en cant niet weten/

wat proportie van rechtveerdicheydt dat soude wesen.

Ibidem, pag. 135. Datter wel menschen / sonder volcomen historiel ghehoof connen salich worden / jae nae dat den selvem t'Christen ghehoof al gheopenbaert is, salmen wel haest connen verstaen / wanneer wy eens gaen examineren / hoe veel kennisse eick out Christen heeft.

Ibidem, pag. 137. De Heydenen hebben sulck ghehoof gehadt, als daer wort vereyscht, namentlick datter een Godt is / ende dat hy is een vergelder der ghener die hem lief hebben / ja sy hebben eenen suyperen ende reynen Godtsdienst der Zielen gheleert, jae uytghesondert / dat sy de Historie Jesu niet gheheten en hebben / soo heeft Godt de Heere seer heerlike getuychnissen der waarheyt, zijns aenghenamen dienste, jae vande ware liefde Godes ende des naesten, int midden van henlieden / door zijne ghenade / immers op velen der selver / uytghedeyt.

Ibidem, pag. 138. Ick ontkenne dese propositie: Niemand can salich worden, als die Christo Iesu door een waerachtich ghehoof is ingheleert ghehouden.

Ibidem, pag. 141. Ick ghehoove dat vele met het historiel ghehoof becleet zijnde / Christum noyt hebben aenghedaen: ende ter contrarie datter vele hebben Christum aenghedaen, ende in haer ghehad, die sulcken volcomen historiel ghehoof, noyt ghehad en hebben.

Ibidem, pag. 145. Godt soude den Heydenen connen antwoorden, Als ick u gheve soo vele u ghenoech is, hebt ghy te clagen? Laet ick u by der Maene / of by den Sterren wandelen / ende andere by der Sonnen: ghy hebt evenwel soo veel dat ghy uwen wech cont wandelen.

Ibidem, pag. 147. Maer al ist dat het simpel derven der Historien niet nootsaekelick verdoemt: Soo is doch de Christelike Religie gheheel profitelick, ende alsoe Godt wil gheopenbaert ende ghehoofd hebben / heel nootwendelick.

Ibidem, pag. 148. Of nu juist de Heydenen niet inde Helle branden / soo souden even wel de Christenen, meerder heerlickheyt connen hebben als sy luyden: Dewijle doch meest alle Theologanten leeren / dat int rijke der Hemelen groot onderscheydt / ende diverse Trappen der glorien sullen wesen.

2. Dat de gheheele ende algemeyne Kercke op der Aerden can afvallen: ende dat het niet noodich en is, dat Christus als Coningh ende Hooft der Kercke, alijt een ware Kercke op der Aerden hebbe.

Van Episcopius, Disp. priv. de eccles. Theol. 10. Wy doen hier by / twelck nochtans daer uyt [namentlick / dat elke kercke can afvallen] nootsaekelike volcht / dat de gheheele ende algemeyne Kercke op der Aerden afvallen can.

Ibidem, Theol. 11. Nochte wy en ghehooven oock niet / noodich te wesen / daer toe / op dat Christus Coning ende het Hooft blijve, datter alijt op der Aerde een ware Kercke zy.

Tot zoover wat hij aandient als verwerpelick, wijl strijdend met artikel 27.

En nu volgen de artikelen 28 en 29 van onze Belijdenis. Weer worden die letterlijk afgedrukt (bl. 97—99). Daarna komen weer de door Hommius saamgelezen afwijkende gevoelens. Op bl. 99, onderaan, staat weer dat opschrift:

TËGHEN DESEN ARTIJCKEL SCHIJNT
GHELEERT TE WORDEN,

waarna we deze collectie van ongereformeerde gevoelens krijgen:

1. Datter gheen merckteekenen ghevonden connen worden, ofte niet noodich en is datse ghevonden worden, om door deselve tot kennisse der ware Kercke te ghe- raacken.

Van Episcopius, Disp. priv. de Notis Eccl. Theol. 2. Nadamael een kenteeken / alijt bekend wesen moet / dan die saecke / daer het een kenteeken van is / ende tot het welke / als duyster ende onbekent zijnde / bekent te maecken / het werdt ghebruyckt: ende dat hem de welke recht verstaet / welke daer sy een heylsame Leere / niet met allen en ontbreect / waer door de Kercke soude moghen werden bekent / soo blijft mede vast / datter gheen kenteekenen gevonden connen worden, nochte noodich is dat se ghevonden worden, om door de selve tot de kennisse der Kercken te gheraacken.

Ibidem, Theol. 5. Wy segghen dat het onmogelick is, datter eenighe omstandigheden souden wesen, door de welke men / als door kenteekenen, tot een seekere ende onfeytbare kennisse / der Ware Kercke soude connen gheraacken.

Ibidem, Theol. 6. Jae dat meer is / wy en ontsien ons niet te segghen / dat dese selvighe questie, van seekere ende onfeytbare kenteekenen aen te wijsen, buyten dese belijdenisse der heylsamer Leere / den voornaemsten Trap gheveest is / door den welken de ware Kercke / ofte de vaste kennisse der heylsamer Leere verstoeten / ende den Stool des Antichrist opgherecht ende verhoocht / jae enckeke onwetentheit der waarheyt is inghevoert ghe- worden.

2. Dat de kenteekenen der ware Kercke, niet en zijn, die suyper Predicatie van Godts woort, d'oprechte bedieninghe der Sacramenten, ende het wettelick ghebruyck der Kerckelike discipline: maer soomen eenich kenteeken stellen sal, dat dat selve maer een wesen can, namentlick de belijdenisse der heylsamer Leere, waer toe de suyper Predicatie van Godes woort niet en behoort.

Van Episcopius, Disp. priv. de not. Eccles. Theol. 8. Soomen nochtans eenich kenteeken der Kercke stellen sal / t' selvighe can geen ander wesen / dan de eenighe belijdenisse der heylsamer Leere.

Ibidem, Theol. 11. Tot dese belijdenisse der heylsamer Leere / en behoort niet de Predicatie des Godtlicken woorts, als de welke meer is een werck des Leeraers / dan der Kercke / ende niet soo noodich / als profitelick / tot stichtinghe der selver / nae dat de Schriftuere allen ende eick eenen te lesen bevelen is / op dat een yghelick van hem selven daer uyt leere soo vele hem van noode is.

Van Venator, Vertooch, pag. 170. Die Godt ende Christum bekent / ende des selvem stemme hoort / ende vanden ghehoofs poincten hereyt is te belijden / ende te ghevoelen / t'ghene daer van rondelick de Schriftuere